

ЕРИК ФРАНК РЪСЕЛ ДЯВОЛОГИКА

Превод от неизвестен език: [Неизвестен], —

chitanka.info

Той направи обиколка около планетата и внимателно я огледа. Без съмнение тя бе населена от същества с високо развит интелект. За доказателство служеха лесно различимите от високо корабостроителници, плетениците от железопътни линии на маневрените гари, енергостанциите, каменоломните, заводите, рудниците, комплексите от жилищни постройките, мостовете и останалите свидетелства, че планетата е населена с бързо размножаващи се същества, притежаващи разум. От изключително значение бяха космодрумите. Той изброи три.

Като гледаше надолу през малкия илюминатор в кабината, разбра: контактът няма да мине без усложнения. През многото столетия, в които човек усвояваше Космоса, бяха открити над седемстотин планети годни за живот. Изследваха ги. На всички имаше живи същества. Разумни — на малко от тях. Но до този момент никой не бе попадал на толкова високоразвита форма на живот.

Би изпратил радиograma с подробен доклад, ако се намираше в зоната на действие на граничния стражеви пост. Всъщност още не беше късно да се върне и след седемнадесет седмици да стигне зоната, откъдето сигналът му ще бъде приет. Но в такъв случай ще му се наложи да търси планета, където би могъл да се зареди с гориво, а тази му е под носа. На тази планета без съмнение има гориво. Може би ще му дадат.

Сега запасът от гориво ще му стигне само да кацне и после да се върне на базата. Е! Защо да гони дивото? Той промени посоката на полета и корабът се гмурна в атмосферата на чуждата планета, като се насочи към най-големия космодрум.

Те се появиха внезапно, сякаш изскочиха изпод земята. По подобен начин изниква тълпата от любопитни при катастрофа.

Аборигените бяха ниски — най-високите не надвишаваха пет фута. Инак приличаха на него — синеокия представител на бялата раса — колкото монголоиди, покрити с гъста сива козина.

Те обкръжиха с плътен кордон космолета, бърбеха, жестикулираха, побутваха се един друг с лакти, спореха за нещо, свиваха рамене — изобщо държаха се като тълпа от зяпачи, събрали се около дълбока тъмна яма, от която се чуват странни звуци.

Поведението им се отличаваше с това, че никой не проявяваше и сянка от страх, нито правеше опит тайно да се измъкне по-далеч от космолета. Единственото, от което се опасяваха, беше смълчаните дюзи да не изригнат внезапно някоя и друга порция газ.

Не бързаше да излезе. Съгласно правило № 1 трябваше да се провери съставът на атмосферата на чуждата планета. Въздухът, който аборигените дишат, би могъл да се окаже негоден.

Четири минути бяха потребни на анализатора на Шрибер, за да съобщи на своя повелител дали той би могъл да окаже чест на аборигените да диша тази смес.

Като изключи анализатора и отвори входния люк, седна, провесил крака на осемдесет ярда от повърхността на планетата. От този удобен наблюдателен пункт той спокойно разглеждаше тълпата с вида на човек, който би се изплюл някому във физиономията и който знае, че никой не би се осмелил да му отвърне. Шестото правило на дявологиката гласеше: колкото по-високо, толкова по-недостъпен. Доказателство: тактическото преимущество на чайките пред хората.

Тъй като съществата долу бяха разумни, те бързо осъзнаха неизгодността на положението си. Те нямаха практическа възможност да се изкатерят по полираната повърхност на кораба и да стигнат прищълеца. Впрочем те желяеха да се приближат до него, без каквито и да било враждебни намерения. Нали желанието е толкова по-силно, колкото е по-неосъществимо.

За да ги раздразни още повече, той се полуизвърна и обхвана свития си крак с ръце, като продължаваше да ги разглежда с вид на пълно превъзходство. А те трябваше да стоят и да се пулят към него, като рискуваха да си изкълчат вратовете.

Колкото повече продължаваше представлението, толкова по-силно нетърпение проявяваха аборигените. Някои от тях вече нещо му крещяха със скърцащи гласове. Тях той даряваше със снизходителна усмивка. Други се опитваха да се изяснят чрез жестове. На тях отвръщаше също с жестове, което в никой случай не радваше поумните. Кой знае защо, нито един учен не бе обърнал внимание на въпроса: защо еднакви жестове в различните краища на Вселената предизвикват отрицателни емоции. Онези които бяха изучавали основите на дявологиката, минаваха курс, известен под названието „уязвяване с помощта на жестове“. След като го усвоеше, човек

можеше във всяка ситуация да изрази презрението си към който и да е планетянин по най-обиден за него начин.

Известно време тълпата неспокойно мърдаше. Аборигените дъвчеха сивата козина на пръстите си, разговаряха тихо, като му хвърляха от време на време зловни погледи. Както и преди, се държаха на разстояние от опасната зона — явно мислеха, че освен съществуващото, излегнало се на входния люк, има още някой, който дежури край пулта за управление.

Продължаваше така, докато не пристигнаха няколко тромави огромни коли, от които наизскачаха войници. Пристигналите — облечени в униформи с цвят на изкаляно прасе — бяха въоръжени с палки и картечни пистолети. Построиха се в три редици, подчинявайки се на лаещите звуци на командите, обърнаха се отсечено надясно и закрачиха. Тълпата се отдръпна, за да направи път.

Обкръжиха кораба, като го изолираха от струпалите се зяпачи. Трина офицери тържествено обиколиха кораба и внимателно го огледаха, като спазваха при това безопасна дистанция. После се върнаха на първоначалните си места, вирнаха глави и устремиха поглед към пришълеца.

Старшият офицер се потупа по мястото, където сигурно се намираще сърцето му, наведе се и потупа с ръка земята и когато отново вдигна очи, придаде на лицето си миролюбиво-безгрижен израз. Фуражката изхвъркна от вирнатата му глава и като се обърна, за да я вдигне, той я настъпи.

Явно този малък инцидент достави удоволствие на оня, който се намираще на осемдесет ярда горе. Той прихна и се наведе, за да разгледа по-добре непохватния офицер. Офицерът с почервеняло под сивата козина лице повтори подканващия жест. Този път благоволиха да го разберат. Пришълецът му кимна небрежно и се скри в кораба. След няколко секунди по повърхността на кораба се плъзна като змия найлонова стълба и нарушителят на спокойствието се спусна по нея с ловкостта на маймуна.

Когато застана пред войниците и тълпата любопитни, те бяха поразени от неокосменото му лице, от огромното му и силно тяло, както и от факта, че, доколкото можеха да преценят, нямаше никакво оръжие. Необикновената му външност не би могла да ги учуди. Те също бяха пътешествали из Космоса и бяха виждали къде по-

чудновати форми на живот. Но кое живо същество, пита се, притежава толкова високо развит интелект, за да построи космически кораб и в същото време е дотам неразумно, че да пренебрегне и елементарните средства за защита?

Мисленето им винаги се подчиняваше на законите на логиката.

Нещастни полуидиоти...

Офицерите не направиха опит да разговарят с този експонат на необхватните космически простори. Те не притежаваха телепатични способности, а опитът, придобит от космическите пътешествия, бе им открил една проста истина: няма никаква полза от издаваните от устата звуци, докато едната или другата страна не се научи да ги разбира. Ето защо те с жестове му обясниха, че искат да го отведат в града, където с него ще се срещнат други аборигени, по-компетентни по въпросите на контакта. Те прекрасно се разбираха с жестове, което е естествено за едва ли не единствените според тях разумни същества, успели да открият нови светове.

Той се съгласи с високомерието на крал, благоволил да общува с поданиците си. Изобщо държанието му бе такова още от първата минута на срещата му с аборигените. Може би анализаторът на Шрибер имаше известна вина за това. Когато пазачите му го поведоха към колите, тълпата отново се отдръпна. Той премина през образувалия се проход, като дари околните с язвителен жест №17 — кимване, с което им даваше да разберат, че признава правото им на съществуване и все някак ще изтърпи примитивния интерес към своята персона.

Камионите потеглиха, като оставиха зад себе си космолета с отворена врата и мятаща се във въздуха стълба. Това, че пришълецът не взе никакви мерки, за да им попречи да проникнат в кораба, не остана незабелязано. Е, от него да мине — нека специалистите го претърсят и крадат колкото си щат идеите на други мислещи същества, които, подобно на тях самите, са проправили път в Космоса.

Никой представител на високоразвита цивилизация не може да бъде толкова престъпно небрежен. Оттук логически следва извод: принципът на устройство на кораба не си струва да бъде пазен в тайна, тъй като е безнадеждно остарял. Или — напротив — невъзможно е да откраднат каквато и да е идея, тъй като същества, които не са стигнали определена степен на развитие, все едно нищо няма да разберат. За

какви ги мисли? О, ще му покажат те и господарят на преизподнята Кас им е свидетел!

Един от младшите офицери се изкачи по стълбата и огледа кораба. Спусна се на Земята и доложи, че не е открил друг пришълец, нито даже опитомен лансим. Излиза, че пришълецът сам е дошъл тук. Новината бързо премина през тълпата, но не направи впечатление на аборигените. Друго нещо би било да ги посети цяла флота от бойни кораби с десет хиляди войници на борда. Такава демонстрация на военна мощ, превъзхождаща тяхната, те биха разбрали.

През това време камионите излязоха от територията на космодрума, преминаха двадесетина мили покрай ниви и градини и влязоха в града. Колата, която оглавяваше колоната, се отдели от останалите, свърна към западните покрайнини и най-сетне спря пред една сграда, приличаща на крепост. Пришълецът излезе от колата и моментално бе изпратен в затворническа килия.

Поведението му и тук беше странно. Той би трябвало да се възмути: нали никой не бе му обяснил защо постъпваха с него по този начин. А той изобщо не се възмути. С наслада огледа грижливо застланото легло — като че ли то бе върхът на разкоша, полагащ му се като признание на неговите пълномощия, и както си беше с дрехи и обувки се изтегна върху него, въздъхна със задоволство и дълбоко заспа. До ухото му висеше часовник, неговото тиктакане му замени постоянното щракане на автопилота — шум, без който в Космоса не можеш истински да поспиш.

В килията многократно надзъртаха пазачите, за да проверят да не би той да се опитва тихичко да отключи или да разпраши на атоми решетката по някакъв негов, неизвестен за тях начин. Но той хъркаше непрестанно, без да го е грижа за света и без да подозира, че малко по малко тревогата обхваща цяла космическа империя.

Спеше още, когато дойде Премис, натоварен с книги с картинки. Премис седна на стол до кревата и търпеливо зачака, докато от съседството със спящия не натезаха клепачите му. Усети се, че жадно оглежда застлания с килим под. Тогава реши, че или трябва да се захване с работа, или да легне на пода. Събуди спящия, като го побутна с пръст.

Залегнаха над книгите. „Ах“ — това е „ахмад“, лудуващ в тревата. „Ай“ — това е „айсид“, запоен в стъкло. „Оом“ — това е „оом-

тук“, намерен на Луната. „Ухм“ — това е „ухмлак“, който винаги разсмива тълпата. И така нататък.

Те учеха целия ден, като прекъсваха урока само за да хапнат, и постигнаха големи успехи. Премис бе първокласен педагог, а прищълецът — изключително способен ученик, който мигновено схващаше и нищо не забравяше. В края на първия урок можеха да проведат кратка беседа с няколко прости фрази.

— Казвам се Премис. А вие?

— Уейн Гилдър.

— Две имена.

— Да.

— А как се наричате всички вие?

— Земяни.

— А ние — Варди.

Поради липса на думи разговорът завърши и Премис си отиде. След девет часа се върна, съпроводен от някой си Герки, по-млад от него, който специализираше декламация. Той монотонно повтаряше едни и същи думи и фрази, докато слушателят му не успееше да ги произнесе със свършено произношение. С това се занимаваха още четири дни от сутрин до вечер.

— Вие не сте пленник.

— Знам — меко каза Гилдър, но достатъчно самоуверено.

Премис се пообърка.

— Откъде знаете?

— Вие не бихте се осмелили да ме затворите.

— Че защо?

— Не разполагате с достатъчно информация за мен. Затова ме карате да уча вашия език. Необходимо ви е да измъкнете колкото се може по-бързо и повече информация от мен.

Това беше толкова очевидно, че нямаше какво да се възрази. Премис се направи, че не го е чул, и тихо каза:

— Отначало си мислех, че ще са ни нужни деветдесет дни, за да ви научим поне малко да говорите. А сега мисля, че и двадесет ще стигнат.

— Ако моите съплеменници не се отличаваха с необикновено жив ум, обучението едва ли би напредвало така бързо — отбеляза Гилдър.

По лицето на Герки се появи безпокойство. Премис смутено се размърда.

— На нас още не ни се е случвало да обучаваме варди — ехидно добави Гилдър. — Засега нито един не ни е гостувал.

Премис припряно каза:

— Трябва да продължим урока. Една високопоставена комисия иска да ви зададе няколко въпроса и чака кога ще се научите бегло и разбираемо да говорите. Хайде пак да повторим звукосъчетанието „фс“, чието произношение не сте, все още, усвоили докрай. Поупражнявахте една доста трудна фраза. Вслушайте се как Герки я произнася.

— Фсон дис фслимен фсангафс — напевно издекламира Герки, кривейки долната си устна.

— Фусон дис...

— Фсон — поправи Герки. — Фсон дис фслимен фсангафс.

— На езика на цивилизованите хора това звучи по-добре: „Вечерната влага пропъжда комарите“. Фусонг...

— Фсон! — настойчиво повтори Герки.

Комисията се бе разположила в пишно подредена зала с амфитеатрално наредени седалки в десет реда. Присъстваха четиристотин аборигени. По това, как слугите и всякакви дребни чиновници се суетяха наоколо, можеше да се заключи, че тук е събран цветът на планетата.

Така си и беше. Четиристотинте аборигени представляваха политическата и военната власт на планетата, оглавяваща империя от двадесетина слънчеви системи и два пъти повече населени светове. Съвсем доскоро те бяха убедени, че са едва ли не творците на Вселената. А сега вече изпитваха известни съмнения.

Когато двама пазачи въведоха Гилдър и го сложиха да седне с лице към издигащите се редове на амфитеатъра, разговорите стихнаха. Вардите впиха погледи в пришълеца. Едни го гледаха с любопитство, други с недоверие. Някои предизвикателно, почти всички — направо враждебно.

Гилдър се настани по-удобно и огледа присъстващите с изражението на човек, който е дошъл в зоопарк и е спрял пред една от

най-гадно миришещите клетки. С други думи с леко отвращение. Той потри с показалеца си своя нос и помириса въздуха. Язвителен жест № 22 — ползваха го в присъствие на голямо сборище от представители на друга планета, облечена във власт. Жестът предизвика точно реакцията, за която бе предназначен. Половин дузина войнствено настроени аборигени освирепяха и бяха готови да го разкъсат.

От мястото си се надигна възрастен вард с покрито с косми намръщено лице и се обърна към Гилдър с реч, която сякаш бе предварително научил наизуст:

— Единствено особи с високоразвит интелект и мислещи строго логично са в състояние да покорят Космоса. Тъй като няма съмнение, че вие се отнасяте именно към тази категория живи същества, лесно ще разберете нашата позиция. Самото ви пристигане тук ни принуждава с цялата възможна отговорност да обсъдим въпроса, коя от взаимноизключващите се категории е за предпочитане: сътрудничество или борба за надмощие, мирно съседство или война.

— Нито едно явление не се характеризира с две взаимноизключващи се крайности — заяви Гилдър. — Съществува черен цвят и съществува бял цвят, пък и множество междинни оттенъци на прехода от единия в другия. Съществува думата „да“ и съществува думата „не“, а освен това и разни там „ако“, „обаче“ и „може би“. Ето ви пример: „Който се отдръпне далеч, никой не може да го достигне“.

Те, същества със строго логична мисъл, приеха с неудоволствие думите му, които объркаха нишката на разсъжденията им. Не им хареса и възелчето в края на тази нишка — последната фраза явно криеше някакъв намек. Възрастният абориген се намръщи още повече, гласът му стана по-рязък.

— Не би било зле да направите оценка на собственото си положение. Вие сте сам, а ние сме милиони. И независимо от силата, която може би притежава всеки представител на вашето племе, лично вие сте абсолютно безпомощен. Ето защо ние ще задаваме въпроси, а вие ще отговаряте. Ако можехме да си разменим местата, щеше да бъде обратното. Такава е логиката на нещата. Готов ли сте да отговаряте на въпросите ни?

— Да.

Някои бяха удивени от отговора. Други — обезсърчени, без съмнение той щеше да каже само онова, което сметне за нужно, а останалата информация да премълчи.

Възрастният абориген седна и направи знак на седналият отляво. Вардът стана и попита:

— Къде се намира вашата базова планета?

— В момента не знам.

— Не знаете ли? — По тона си личеше, че вардът е предвиждал трудности още от самото начало на разпита. — А как ще успеете да се върнете на нея, ако не ви е известно къде се намира?

— Когато се окажа в радиуса на разпространение на радиовълните на фара и, ще уловя сигнала и ще полетя в нужната посока.

— Нима, за да я намерите, не са достатъчни вашите космични карти?

— Не.

— Защо?

— Тъй като тя се премества в пространството независимо от каквото и да е голямо космично тяло.

— Имате предвид планета, която се е откъснала от своята слънчева система?

— Съвсем не. Това е база на космолетите-разузнавачи. Не може да не знаете какво е това, нали?

— Не, не знам! — кресна вардът, който водеше разпита. — Обяснете.

— Това е малка изкуствена планетка със сферична форма. Нещо като граничен стражеви пост.

Присъстващите, като се опитваха да оценят значението на получената информация, заговориха тихо и замърдаха шумно.

Аборигенът продължи невъзмутимо:

— Вие я нарекохте граничен стражеви пост, но това, нищо не ни говори за координатите на вашата родна планета.

— Не сте ме и питали. Попитахте ме за моята база. Чух го със собствените си уши.

— Да допуснем. И така, къде се намира вашата родна планета?

— Не мога без карта да ви посоча мястото и. Имате ли карти на неизследваните райони на Космоса?

— О, да. — Противникът му се усмихна и с подчертана тържественост извади и разгърна сноп карти. — Взехме ги от вашия кораб.

— И добре сте направили — зарадвано каза Гилдър, от което лицата на всички се издължиха. Той стана от стола, приближи се до картите, бодна с пръст най-горната и възкликна: — Ето я милата стара Земя! — След което се върна на мястото си.

Вардът огледа посочената точка на картата, после обхвана с поглед присъстващите, нареди си да каже нещо, но размисли и промени намерението си. Извади автоматична писалка и отбеляза мястото на картата.

— Нали планетата, която вие наричате Земя, е основала вашата империя и е неин център?

— Да.

— И вашият род е възникнал на нея?

— Да.

— А колко наброявате вие? — с твърд глас продължи вардът.

— Това никой не знае.

— Нима не правите преброявания?

— Някога, много отдавна правехме. Днес ние сме прекалено разсредоточени, пръснати по цялата Вселена. — Гилдър се замисли и добави: — Впрочем, мога да ви кажа, че четири милиарда мои съплеменници живеят на три планети от нашата Слънчева система. А колко още има извън пределите и, е загадка. Делим се на две групи. Първата — това са онези, пуснали корени на родната планета, другите — откъснали се от нея, а колко са те — невъзможно е да се води сметка. Пък и самите те биха се възпротивили на едно преброяване: ами ако някому изведнъж хрумне да ги застави да плащат данъци. В крайна сметка се получава четири милиарда плюс едно неизвестно число.

— Това нищо не ни говори — възрази вардът. — Ние не знаем числото което трябва да се прибави.

— И ние също — каза Гилдър. — Понякога тази неизвестност просто ни плаши. — Той огледа присъстващите. — Ако доскоро това добавъчно число от време на време само ни плашеше, то днес е крайно време вече да ни ужасява.

Вардът се намръщи още повече и формулира въпроса другояче:

— Казахте, че част от вашите съплеменници обитава други слънчеви системи. Колко планети са овладели?

— Според последните статистически данни — седемстотин и четиринадесет. Но тези сведения вече са остарели. Докато приготвят поредния доклад, броят им нараства с осем-десет.

— И вие изцяло сте овладели такова огромно количество планети?

— А нима съществува планета, която може изцяло да бъде овладяна? Та ние още не сме се добрали до ядрото на собствената си планета и се съмнявам, че някога ще успеем в това. — Гилдър сви рамене и завърши мисълта си: — Не, ние само се разхождаме по повърхността на тези планети и лекичко ги човъркаме.

— Искате да кажете, че добивате полезни изкопаеми ли?

— Да, щом като тази формулировка повече ви харесва.

— А случвало ли ви се е аборигените да ви оказват съпротива?

— Съвсем незначителна, приятелю, съвсем незначителна.

— И какво правехте в такива случаи?

— Зависи от обстоятелствата. На някои аборигени ние просто не обръщаме внимание, други наказвахме, трети просвещавахме.

— Просвещавахте ли? — с недоумение попита вардът.

— Тоест насаждахме им нашия мироглед.

Някакъв шкембест субект, седящ на третия ред, не издържа и скокна.

— Да не би да се надявате, че и ние ще възприемем вашия мироглед? — раздразнено попита той.

— Е, не отведнъж, разбира се.

Възрастният абориген, който първи държа реч, стана и заяви:

— Или ще водим разпита по всички правила на логиката, или да се откажем изобщо от него. Не бива да се отклоняваме: докато някой задава въпроси, другите да не се месят. — Той властно кимна на варда, който държеше картите: — Продължавайте, Тормин.

И Тормин продължи разпита, проточил се цели два часа. Явно беше експерт астроном, тъй като въпросите му малко или много имаха отношение към тази област на науката. Гилдър с охота отговаряше на част от въпросите, а за останалите се оправдаваше със своята некомпетентност.

Накрая Тормин седна и с дълбокомислен вид потъна в изучаването на направените бележки. Сега въпроси задаваше вардът на име Грасуд.

— Корабът ви последен модел космолет от този клас ли е?

— Не.

— Има ли други по-усъвършенствани?

— Да.

— Много по-съвършени ли са?

— Че откъде да знам? Още не са ми възлагали да пилотирам такъв космолет.

— По нашите мерки вашият кораб не е много голям. Сигурно имате и по-големи. — Той се наведе напред и вторачено загледа Гилдър. — Какви са размерите на най-големия ви космолет, ако го сравним с вашия кораб?

— Най-големия, който съм виждал — това е линейният космолет „Ланс“. Масата му е четиридесет пъти по-голяма от масата на моя кораб.

— Какъв е броят на живата сила на борда му?

— Броят на екипажа надхвърля шестстотин, но при необходимост този кораб може да поеме три пъти повече мои съплеменници.

— И така, вие със сигурност знаете, че съществува поне един космолет, който в критична ситуация може да вземе на борда си около две хиляди ваши съплеменници, така ли е?

— Да.

Присъстващите отново се размърдаха, понесе се шум от приглушени гласове. Без да обръща внимание на шума, Грасуд с твърдото намерение на всяка цена да изкопчи най-подробни сведения продължи разпита.

— Имате ли и други кораби със същите размери?

— Да.

— Колко?

— За съжаление не зная. Ако знаех, щях да ви кажа.

— Може би имате и по-големи кораби?

— Напълно е възможно — не отрече Гилдър. — Но ако има такива, аз още не съм видял нито един. Впрочем това нищо не значи. Колкото и да живее човек, не успява да види всичко. Ако преброите

предметите, които са пред очите ви, прибавите броя им към броя на вече видените, то пак ще остане известен брой предмети, които тепърва ви предстои да видите. И ако за разглеждането на всеки един отделяте по секунда, то ще трябва да...

— Това не ме интересува! — кресна Грасуд, опасявайки се да не се оплете в непривичните за него доводи на пришълеца.

— И напразно — каза Гилдър. — Нали ако от безкрайността извадим няколко милиона, пак ще остане безкраен брой. Следователно вие можете да извадите от цялото някаква негова част и от това цялото няма да намалее. Получава се така, че една баница може да бъде изядена два пъти. Нали?

Грасуд се плъсна в креслото си и с израз на огромно раздражение се обърна към стареца вард:

— Аз желая да получа конкретни сведения, а не да слушам гръмогласни опровержения на основните правила на логиката. Дърдоренето му нарушава стройният ход на мислите ми. Нека с него се заеме Шахдинг.

Шахдинг неуверено се надигна и започна да разпитва за разните видове оръжия, които земяните имат, и за тяхното действие. В разпита той твърдо се придържаше към една линия, за да не даде възможност на земянина да го отклони от основната тема. При задаването на въпроси прояви хитрост и проникателност. Гилдър отговаряше свободно, без да се запъва, и каза всичко което знаеше.

— Излиза — каза Шахдинг, — че вие отдавате предпочитание на силовите полета, на някакви лъчи, които парализират централната нервна система, бактериологичната война, на демонстрациите на военна сила и на безкрайните преговори, за да убедите противника да приеме вашите условия. Тъй като вие почти напълно пренебрегвате балистиката, тази наука при вас сигурно не е много развита.

— Ами тя не би и могла да се развие — каза Гилдър. — Ето защо престанахме да се занимаваме с нея. По същата причина едно време прекратихме да си играем с лъкове и стрели. Нито един еднократен удар не може да надмине по ефект продължителното и непрекъснато въздействие. — И сякаш едва сега му бе дошло наум, добави: — Във всеки случай може да се докаже, че нито един куршум не може да попадне в бягация^[1].

— Глупости! — възкликна Шахдинг, който на времето два пъти бе успял да избегне куршумите.

— Когато куршумът стигне точката, в която се е намирал беглецът в момента на изстрела, той вече ще е далеч напред. В този случай куршумът ще трябва да премине допълнително разстояние, но ще се окаже, че него и там го няма. Ще премине и това разстояние — и пак няма да го намери, и така ще продължава...

— Но нали куршумът постепенно губи пробивната си сила — ехидно отбеляза Шахдинг.

— За всяко разстояние, което куршумът изминава, е нужно, макар и съвсем малко, но определено време — обясняваше Гилдър. — И даже да делим интервала време на все по-малки части, все едно — резултатът няма да бъде нула, а безкраен ред от малки интервали от време, който, сумиран дава безкрайно голям период от време. Пресметнете сами и ще разберете, че куршумът няма да улучи бягачия, защото не може да го настигне.

Ако се съдеше по реакцията на присъстващите, досега не им се беше случвало да чуят такива доводи или пък сами да стигнат до подобно мисъл. Но сред тях нямаше глупаци, които да приемат на доверие това твърдение. Всички бяха достатъчно съобразителни, за да разпознаят в него логично или псевдологично отрицание на очевидно и лесно доказуемо явление.

Те начаса се захванаха да търсят слабото място в чуждите за тях разсъждения на пришествяца. При взаимното обсъждане на въпроса така се разшумяха, че Шахдинг бе принуден мълчаливо да чака, докато утихнат. Тези, които седяха на първия ред в амфитеатъра, скочиха от местата си, клекнаха и започнаха да чертаят диаграми на пода, като все повече се разгорещяваха и викаха до пресипване. Неколцина варди на последния ред имаха вид, като че ли всеки момент ще припаднат.

Най-сетне възрастният вард, Шахдинг и още двамина едновременно ревноха.

— Тишина!!!

Членовете на следствената комисия неохотно седнаха по местата си, като продължаваха да си мърморят под носа, да жестикулират и да си показват един на друг листчета с нахвърляни схеми. Шахдинг гневно изгледа Гилдър и отвори уста, за да продължи разпита.

Гилдър го изпревари и небрежно каза:

— Струва ви се глупост, нали? Но няма съществува нещо, което да не може да се случи, каквото и да е? Например особа от мъжки пол може да се ожени за сестрата на вдовицата си.

— Не, не може — заяви Шахдинг, чувствайки, че е в състояние с лекота да го обори. — За да е вдовица жената, мъжът трябва да умре.

— Представете си, че особа от мъжки пол се жени за особа от женски пол, която скоро умира. Тогава той се жени за сестра ѝ и на свой ред умира. Нима първата му жена в този случай не е сестра на вдовицата му?

— Не съм дошъл тук, за да ме прави на глупак един пришълец интригант, при това с чужд за нас начин на мислене! — извика Шахдинг. Решително седна на стола си и след като се успокои, каза на седящия до него вард: — Добре, Кадина, бъдете така любезен, заемете се сега вие с него.

Кадина се извърна към Гилдър и заговори:

— Освен някои незначителни проблеми, които вие — само за да се позабавлявате — засегнахте, и по този начин поставихте в затруднение моите съотечественици — ласкаво започна той, — вие, без да клинчите и без да се колебаете, отговорихте на нашите въпроси. Предоставихте ни достатъчно информация, доста полезна от гледна точка на военните специалисти.

— Радвам се, че сте го оценили — каза Гилдър.

— О, да, ние ценим подобни неща. Много ги ценим. — В усмивката на Кадина имаше нещо зловещо. — Само че, съществува един въпрос, по който не би било зле да внесем яснота.

— И кой е той?

— Да речем, че нещата стояха точно обратното и един вард бе подложен на кръстосан разпит пред събрание от ваши съплеменници и — също така охотно — дадеше различни сведения... — Кадина не завърши фразата, погледа му стана твърд и той кресна: — В този случай ние бихме сметнали, че той е предал своя народ, и бихме го осъдили на смърт.

— Радвам се, че не съм вард — каза Гилдър.

— Рано е да се радвате — пресече го Кадина. — Смъртната присъда е без значение само за осъдените на смърт.

— Накъде биете?

— Ето какво си мисля: да не би да сте извършили у вас някое тежко престъпление и затова да търсите убежище при нас? Впрочем възможно е да сте избягали по някаква друга причина, но — все едно — вие, без за миг да се колебаете, предадохте своите съплеменници. — Както и да е, би било приятно да разберем защо отговорихте на въпросите ни.

— Всичко е много просто — каза Гилдър, като на свой ред се усмихна, но така, че това на Кадина никак не се хареса. — Работата е там, че аз съм непоправим лъжец.

И като каза това той стана и тръгна към изхода. Пазачите му го съпроводи до килията му.

Прекара три дни в нея, като изяждаше храната, която му поднасяха, с дразнещо аборигените удоволствие. Развличаше се, записвайки си някакви цифри в малко бележниче, и явно така се наслаждаваше на живота, както го е правил легендарният космически разузнавач Лари. В края на третия ден го посети един вард.

— Казвам се Булак.

— С какво мога да ви бъда полезен?

— Опитвам се да избягам от мъглата. — Булак беше самата печал.

— Каква мъгла?

— Тази, която вие създадохте тук. Главната цел на комисията бе да определи нивото на вашия интелект. От това и само от това зависи нашето отношение към контакта с други завоеватели на Космоса.

— Направих всичко, за да ви помогна, нима не е така?

— Да ни помогнете ли? — като ехо се отзова Булак. — Да ни помогнете? И вие наричате това помощ? В действителност разпитът трябваше да разкрие дали вашата логика е напреднала в сравнение с нашата.

— Е и?

— А свърши с това, че вие потъпкахте всички закони на логиката. Оказа се, че куршумът не може никого да убие! Изминаха вече три дни, а петдесет членове на комисията все още не могат да стигнат до единно мнение. Приятелите се изпокараха, роднините вече

почват да се мразят. Състоянието на останалите триста и петдесет членове не е по-добро.

— А тях какво ги тревожи? — поинтересува се Гилдър.

— Те спорят що е истина и едва се сдържат да не се хванат за гушите — каза Булак с такъв тон, сякаш бе принуден да засегне нещо неприлично. — Според вашите думи сте непоправим лъжец. Оттук следва, че самото това твърдение е лъжа. Откъдето произтича, че вие не сте непоправим лъжец. Изводът е: вие можете да бъдете непоправим лъжец само ако не сте такъв. И още: вие можете да бъдете непоправим лъжец само ако сте такъв.

— Лоша е работата — съчувствено каза Гилдър. — Я си поемете дъх.

— Обаче — продължи Булак, като дълбоко си пое въздух, — тъй като последното ви заявление е лъжа, то всичко останало, казано от вас, може да се окаже истина. — В очите му се появи безумие и той започна да размахва ръце. — Но поради това, че вие сам се признавате за непоправим, нито една ваша дума не бива да се приема за лъжа или истина, тъй като внимателният анализ разкрива нерешимо противоречие, което...

— Успокойте се — каза Гилдър, като го потупа по рамото, — нима не е естествено този, който се намира на по-високо стъпало на развитие, да хвърли в недоумение оня, който още не го е достигнал. Там е бедата, че вие засега сте на по-ниско стъпало и мислите донякъде примитивно. — Той се поколеба и добави с тон, сякаш се канеше да направи смело разкритие: — Честно казано, няма да се удивя, ако узная, че вие и досега мислите логично.

— О, Велико Слънце! — възкликна Булак. — Че как другояче да мислим?

— Като нас — отговори Гилдър. — Когато вашият интелект съзрее за това.

Той два пъти обиколи килията и замислено произнесе:

— Впрочем на сегашния етап вие не бихте могли да решите проблема, който на Земята не затруднява и децата.

— И какъв е той?

— Общеизвестно е, че остров се нарича част от сушата, заобиколена отвсякъде с вода.

— Напълно вярно.

— А сега нека си представим, че цялото северно полукълбо на планетата е заето от суша, а цялото южно — с вода. Дали в такъв случай северното полукълбо е остров, а южното океан?

Булак около пет минути размишлява. После нарисова на лист хартия кръг, раздели го на две, зацрихова едната половина и няколко минути разглежда рисунката си, след което я пъкна в джоба си и стана.

— Някои от нас с удоволствие биха ви прерязали гърлото, стига да не се опасяваха, че вашите съплеменници отлично знаят къде се намирате, и са в състояние да ги накажат за това. Другите на драго сърце биха ви оставили да отлетите и биха ви изпратили с почести, ако не се бояха да уронят престижа си пред същество с по-нисък интелект.

— Рано или късно все пак ще им се наложи да вземат някакво решение — забеляза Гилдър, като външно не показва какъвто и да е интерес, коя страна ще вземе връх в спора.

— А през това време ние разгледахме космолета ви — мрачно продължи Булак, — който може да е остаряла конструкция или най-нова в зависимост от това излъгахте ли ни, или ни казахте истината. Ние имаме достъп до всичко, освен до двигателите и дистанционното управление — до всичко, освен до най-главното. За да определим дали те превъзхождат по своите параметри нашите двигатели и нашите системи за дистанционно управление, би трябвало да разглобим кораба ви на части, а следователно да го разрушим и да ви превърнем в пленник.

— И кое ви спира?

— Това, че вашето идване може да е провокация. Ако вашите съплеменници притежават значителна военна сила и искат да започнат война с нас, нужен им е повод. Нашето лошо отношение към вас може да е точно такъв повод. Искрата която ще взриви бъчвата с барут. — Той безнадеждно махна с ръка. Как да постъпим, когато ни се налага да работим в пълен мрак?

— Можете да опитате да решите въпроса: запазва ли зеленият лист цвета си в пълен мрак.

— Стига ми толкоз — заяви Булак и се упъти към вратата. — До гуша ми дойде. Остров или океан, а? Ами не е ли все едно? Я по-добре да ида при Мордефе.

С тези думи той се отдалечи, като нервно мърдаше пръсти, а на покритото му с косми лице потрепваше всяко косъмче. След

напускането му двамата пазачи боязливо надникнаха в килията през решетката. Имаха вид, като че ли трябваше да наглеждат опасен маниак.

Мордефе дойде при него на следващия ден следобед. Беше възрастен, слаб и покрит с бръчки вард, чийто жив, младежки поглед никак не подходеше на външността му. Той седна, внимателно изгледа Гилдър и заговори спокойно, като претегляше всяка дума.

— Аз изведох основния закон за живите същества, които според нашите представи притежават разум.

— Умозрително ли го изведохте?

— Че как инак? Нямах друга възможност. Всички живи същества, които открихме на други планети, не са действително разумни. Някои от тях изглеждат такива, но само на пръв поглед. Колкото до вас, вие безусловно притежавате такъв запас от знания, какъвто, рано или късно, ще натрупаме и ние.

— В какво се състои същността на този закон?

— В това, че управляващата върхушка на общества, подобни на нашето, в повечето случаи се състои от властолюбци, а не от специалисти в някаква област.

— Нима?

— Така е, за съжаление. От това обаче не следва, че ни управляват глупаци. Като организатори на масите те са достатъчно умни, въпреки че извън границите на тази тясна област са пълни невежи.

— Хм! — Гилдър го гледаше с нарастващо уважение. — От всички, с които тук общувах, вие сте първият, който вижда по-далеч от носа си.

— Благодаря — каза Мордефе. — Ето какво, самият факт, че вие рискувахте да кацнете тук сам, а по-късно взехте акъла на високопоставените ни дейци — самият този факт сочи, че вашите съплеменници са разработили методика на поведение при подобни ситуации, като се отчитат възможните случайности, а може би даже цяла серия от такива методики, всяка от които се прилага в зависимост от обстоятелствата.

— И по-нататък! — нетърпеливо възкликна Гилдър.

— Такива методики най-вероятно се разработват въз основа на практика, а не на теоретични изчисления. С други думи — те

представяват резултат от огромен опит, многобройни отчетени и поправени грешки. — Той погледна събеседника си. — Е, прав ли съм или не?

— Засега нямам възражения.

— За разработването на правилни методики за общуване с разумни същества е необходим опит, който може да бъде придобит в резултат само на контакт с най-малко шест вида цивилизации. Оттук следва, че вашите съплеменници са открили и изследвали поне двеста и петдесет планети. И това е по най-скромни сметки. Истинският им брой би могъл да бъде оня, който вие посочихте.

— Значи не съм непоправим лъжец? — усмихвайки се, попита Гилдър.

— Това е несъществено и нашите управници, ако още известно време запазят разсъдък, ще стигнат до същия извод. Може във ваш интерес вие малко да сте променили някои факти. Ако е тъй, не е във властта ни да го променим. Пък и все едно — това няма да повлияе на истинското положение на нещата, а именно: съвършено очевидно е, че вие значително сте ни изпреварили в овладяването на Космоса. Оттук, че вашият род е по-стар и притежава по-развит интелект и ни превъзхожда числено.

— Звучи съвсем логично — призна Гилдър.

— Смилете се! — помоли Мордефе. — Ако ме объркате с някое от вашите разсъждения, няма да се успокоя, докато не го реша. А това няма да е от полза нито за вас нито за мен.

— Виж ти! Значи вие имате намерение да направите нещо, което да е от полза за мен?

— Все някой трябва в крайна сметка да вземе решение, след като е ясно, че правителството не е в състояние да го направи. Аз имам намерение да ги посъветвам да ви освободят и да ви пуснат по-живо, по-здро, като ви пожелаят всичко най-хубаво.

— Мислите ли, че те ще ви послушат?

— Разбира се. И това ви е известно — вие разчитате точно на такъв изход. — Мордефе хвърли пронизателен поглед към Гилдър. — Те ще се заловят с две ръце за моето предложение, за да си върнат чувството за собствено достойнство. Ако всичко мине добре, те ще си присвоят честта от такова мъдро решение. Ако не — цялата вина ще падне върху моята глава. — Той се замисли, после с искрено

любопитство попита: — А на вас случвало ли ви се е да наблюдавате подобна ситуация при други разумни същества?

— Навсякъде е едно и също — увери го Гилдър. — Всички винаги намират своя Мордефе, който урежда работата по същия начин като вас. Властниците и изкупителните жертви вървят ръка за ръка, като съпружески двойки.

— Бих желал някога да се срещна със свой двойник от друга планета. — Мордефе стана от стола и тръгна към вратата. — Ако днес не ви бях посетил, още колко време бихте издържали в очакване, без да изпаднете в депресия?

— Дотогава, докато в тази работа не се намеси някой друг като вас. Ако никой доброволно не поеме тази роля, силните на деня губят търпение и все някому насила я налагат. Властта съществува за сметка на това, че изяжда собствените си деца.

— Това вече прилича на парадокс — с лек упрек забеляза Мордефе и излезе.

Гилдър, стоеше, като гледаше през решетката, която закриваше горната половина на вратата. Двама пазачи, облегли се на отсрещната стена, не го изпускаха от погледа си.

Той с шеговито добродушен тон се обърна към тях:

— Несъществуващата котка има осем опашки. Всяка котка има една опашка повече, отколкото има несъществуващата. Ето защо всяка котка има девет опашки^[2].

Пазачите обидено се нацупиха.

До космолета стигна, съпроводен от внушителен ескорт. Зрелището правеше впечатление присъстваха всичките четиристотин членове на правителствената комисия, стотина от тях бяха в разкошни парадни мундири, останалите — в най-добрите си празнични дрехи. Въоръженият конвой под лая на командите изжонглира с карабините. Кадина с елеен глас произнесе реч, като увери Гилдър в братска любов и с ярки краски описа лъчезарното бъдеще, което предстоеше на всички. Някой му поднесе букет от лошо миришещи растения и Гилдър си отбеляза, че хората и вардите възприемат различно една и съща миризма.

Той се издигна по найлоновата стълба на кораба и погледна надолу от височина осемдесет ярда. Кадина все още му махаше на прощаване с ръка. Гилдър се изсекна в носната си кърпичка — язвителен жест № 9, затвори люка и седна в креслото пред пулта за управление.

От дюзите с глухо бучене изскочи пламък. Струята пара удари в земята и обсипа тълпата изпращачи с кал. Това се получи случайно, не по инструкцията. „А жалко — помисли си той. Инструкцията трябва всичко да предвижда. Подобни неща сме длъжни да систематизираме. Калният дъжд трябва да се спомене в раздела, посветен на прощаването на космонавта с аборигените.“

Корабът с рев се издигна в небето, като остави зад себе си планетата на вардите. Когато космолетът напусна гравитационното поле на тази слънчева система, Гилдър пое курс към сектора, където можеше да се улови вълната на радиофара, и включи автопилота.

Известно време седеше неподвижно, вперил поглед в обсипаната с блещукащи звезди непрогледна тъмнина. После записа в бордовия дневник.

„Куб К-49, сектор 10, слънце клас Д7, третата планета. Име — Вард. Аборигените се наричат варди; ниво на интелекта по космичната скала — ВВ; овладяват Космоса, имат колонии на четиридесет и две планети. Забележка: донякъде ги усмирих.“

Той погледна малката си поличка с книги, закрепена на стоманена преграда. Липсваха два тома. Вардите бяха откраднали книгите, в които имаше много всевъзможни илюстрации и диаграми. Останалите не бяха пипнали — нали не можеха да разчетат текста. Не бяха и докоснали книгата, която се набиваше в очи. Озаглавена бе: „Дявология — наука за мамене на същества, надарени с разум“.

Гилдър въздъхна и извади от чекмеджето лист хартия и за стотен, за двустотен, а може би за тристотен път се опита да изведе една формула с числото „Алеф“, в която то да е по-голямо от А, но по-малко от С^[3]. Той така разроши с пръсти косата си, че скоро тя щръкна във всички посоки, а самият той, без да знае, не приличаше много на човек с уравновесена психика.

---

[1] Гилдър модифицира прочутата апория на Зенон „Ахил и костенурката“ — б.пр. ↑

[2] В английския език няма двойно отрицание, ето защо тази игра на думи звучи така: никоя (тоест — несъществуващата) котка има осем опашки и т.н. ↑

[3] Тоест да реши тъй наречения „проблем за континуума“ или „алеф — проблем“ из областта на теория на множествата, нерешим в рамките на обикновените методи на теорията — Б.пр. ↑

Разказът е публикуван във вестник „Орбита“, броеве 13–17 от 1988 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.